

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oenc poslane knjige itd. le pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtak pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrečenja od peti-vrste po 40 vin.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenistva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama dje so proste poštne.

Verska nestrpnost v viš. šol. svetu v srbski luči.

Uredništvu »Učiteljskega Tovarisa«
Ljubljana.

Beograd, 1. dec. 1920.

U 96. broju »Narodne Prosvete« iz-
šlo je članek »Borba zbog Srpske Učite-
ljske u Ljubljani«, u kome se iznosi kako
je zastupnik crkve u Viš. Škol. Savetu
sveštenik g. Nadrah podneo savetu pisme-
nu interpelaciju što u građanskoj školi
predaje Srpsko-Hrvatski jezik Srpska učitelica pravoslavne vere, tražeći da se ta učiteljica odmah otpusti i vrati u Beograd. »Organizacija Učitelica i Zabavila u Kraljevini Srb. Hrvata i Slovenaca«, na svojoj sednici od 30. XI. u Beogradu pročitavši taj članek sa čuđenjem i revoltom je saslušala ovu izjavu katoličkog sveštenika, koji ne daje izjava bola za zubitkom drage nam sestre Korniske, nego se dao u kuk-njavu što srpska učiteljica pravoslavne vere predaje u građanskoj školi u Ljubljani. Da nije onog divnog odgovora uraženoga predstavnika učiteljstva g. Luke Jelenca, koji daje izjavu čoveka u kome bile iskreno patriotsko srce, mi bi s prezrenjem prešle preko ove polave mračništva zatucanog klerikalca. Ovako kao naš odgovor na izjavu uraženog našeg kolege kličemo: Slava i čast našem druću uvaženom g. Jelenca kao i svima onim sinovima i kćerica slovenačkim, koji su sresni, da sad treba svima nama da je prva briga, da radimo na učvršćivanju ove naše zgrade troimenog naroda koja je podignuta na kostima svetih žrtava koje su radile na stvaranju njenom!

Unrava org. učiteljice i zabavila kraljevstva
Srba, Hrvata i Slovenaca.

GODEC Marija:

Socijalistični pokret med srbskim učiteljstvom.

Še predno je v »Učiteljskem Tovarishu« izšel članek »Organizacija komunističnega učiteljstva v Jugoslaviji«, sem imela pravičeno za zborovanje našega dru-

štva predavanje o socijalističnem pokretu med učitelji v Srbiji. Storit sem hotela to iz naslednjega vzroka:

Prišli smo v Beograd na učiteljski kongres popolnoma nenoučeni o tamošnjih razmerah. Iznenadilo nas je razburjenje in eksplozivno stanje, ki je vladalo med tamkajšnjim učiteljstvom. Bili smo presenečeni, razočarani popolnoma nemi. Razumeli smo sicer srbski jezik, a morali smo zelo pazljivo poslušati, da smo lahko sledili vsem izvajanjem, zato pa nam ni preostalo časa spraviti svoja opazovanja v levično celoto. Svoja razmotrivanja smo zbrali in uredili še le pozneje.

Nismo bili valeni videti pri nas med učiteljstvom mnogo socialistov. Pri nas v Sloveniji je bil pred vojni socijalističen pokret v učiteljskih vrstah nemogoč. Vse naše sile je — posebno na meji — absorbiral narodnostni boj: na Kranjskem pa boji proti klerikalizmu. Tudi so bili in so še tukaj na meji socialdemokrati identični z nemškutariji. Kaj je rekel dr. Renner v avstrijskem parlamentu? »Koroški plebsci so odločili Slovenci socialdemokrati, ki so glasovali za Nem. Avstrijo!«

Srbi niso imeli narodnostnega bola morda tudi ne boja proti klerikalizmu v našem zmislju, zato pa se je začel boi socialistov učiteljev v srbskem učiteljskem Udruženju že več let pred vojni. Ko se je vojna začela, so imeli učitelji socialisti že svojo organizacijo in svoje glasilo.

Pravzaprav je to napredek! Morda se tudi pri nas polavi ta proces. Naše moči ne bode več rabil narodnostni boj,* morda nam tudi klerikalizem ne bode več tako nevaren pač na bode rastez z industrializacijo Slovenije socialistem. Vstal bo razredni boi in marsikateri duševni proletarec se bo priključil proletarcem dela.

Podati hočem razvitek socijalistične misli med srbskim učiteljstvom njih nazore, ideale in zahteve. Hočem to podati kot študijo brez kritike. Ne bom hvajla ne pobijala; konstatiram le, da so podani nazori nazori srbskih učiteljev socialistov in ne moji nazori. Naj služijo le, v informa-

* Kaj na neodrešena domovina? Ured.

cijo o srbskih društvenih razmerah. Zbrala sem te nazore iz knjižice: »Za orientacijo učiteljstva«, izdal Drag. Mihajlovič v Kragujevcu. Dobila sem jo v Beogradu od učiteljev socialistov. Izdaia je še naslovljena: »Društveno prosvetna pitanja.« Na prvi strani je predgovor posvečen: »Omledini učiteljskih škola.« Srbski učitelji-socialisti delujejo smotreno — lotili so se mladine, skušajo si pridobiti učiteljski naraščai!

Prvi članek knjižice je posvečen ves učiteljskim ob priliki štrajka istih v Skoplju. Vzrok je bila njih slaba oskrba. Učitelji-socialisti so se postavili na stran diakov, jih bodrili in opravičevali, medtem ko so nekateri kapitalistični časniki storili nasprotno. Po dijaškem štrajku je bila namreč stavka profesorjev, ki so zahtevali »zključitev krivcev.« »Trgovalski Glasnik« v Skoplju je odobral zahteve profesorjev, kar so porabili učitelji komunisti, da so bodrili diake, naj v poznejšem poklicu delujejo v socijalističnem smislu, opisujejo jim socijalistično naziranje kot edno pravo in dobro za narod, slikajoč jim vzvišeni poklic učitelja - socialista kot ljudskega apostola za probuio mase. Gotovo so ob tako ugodni priliki besede izdale in volivale. Šel smo videli med učitelji-komunisti same mlade ljudi.

Na kratko hočem podati razvitek socijalistične misli med srbskim učiteljstvom. Že 1. 1905 čitamo v francoskih učiteljskih sindikatih. Avgusta 1. 1907 so ustanovili srbski učitelji, ki so se ozevali za socijalistične ideje, učiteljski socijalistični klub. Tei ustanovitvi je sledila kmalu izdaia glasila. List se je imenoval »Učiteljska borba.« 1. 1909 se je izjavil uč. socijalistični klub za sindikat učiteljev, ki bi se priključil organizaciji delavskih mas. Ostalo je pa le pri problemu. Slednjič so sklenili ostati v Udruženju srb. učiteljstva zastopati na socialdemokratsko stališče v vseh vprašanih prosvetno politike. Tako razmerje je bilo ko je nastala vojna. Po vojni so sklicali 4. in 5. avgusta 1919 skupščino, v svrhu obnovitve društva. Izvršni odbor centralnega sindikata dela je poslal svojega delegata, ki je izjavil, da soretne konferencija dela novo ustanovljeni sindikat učiteljev kot članstvo. Na kongresu v Beo-

gradu 18. jul. je bila naihuiša borba za naslov Udruženja. Stari so hoteli imeti Udruženje a mladi komunisti — sindikat: ker pa niso imeli za seboi zadostnega števila glasovalcev, so se hoteli uveljaviti na drug način. Bila sem ravno sredi njih, dosti mi je bilo že poslušati hrupa in sem rekla najglavnejšemu komunistu: »Pustite nas in Udruženje, ustanovite si sami, kar hočete!« On pa mi je odgovoril: »Ne, mi hočemo biti z Vami, mi nočemo sami ostati!«

Na VI. skupščini kluba učiteljev socialistov — kdaj je bil ta, ne vem — gotovo pa pred novim letom 1920. — se je spre-menil naslov organizacije, zdaj se imenuje klub učiteljev (ic) socialistov-komunistov. Ta klub je sprejel naslednje točke:

1. Da deluje pošteno v delavskih organizacijah in širi med masami ideje komunizma.
2. Hoče delovati vsak član podučno in širiti komunistično svetovno naziranje življenja.
3. Pripravljati se za dan prevrata, ki prinese delavstvu slobodo.
4. Delovati organizatorično, pridobivati nove člane in množiti moč organizacije. — O VII. skupščini, 16. jul. t. l. je že poročal »Učiteljski Tovarish.«

Svoje članke so po vojni učitelji socijalisti priobčevali v časniku »Radničke Novine«, a že meseca septembra je na novo izšlo njihovo glasilo: »Učiteljska borba«. Iz vseh člankov veje fanatično prepričanje o upravičenosti njihovih idej in zahtev. N. pr. članek, ki je izšel ob priliki obnovitve »Učiteljske borbe« je naslovljen »Naša štampa« s Robespierjevimi citatom na čelu: »Sposobnost misliti in sposobnost te misli izraziti, odkljuje človeka od živali.« Človek opisuje vpliv tiska, ki omogočuje izenačenje duhov in stvarjenje enakih idej. Tiskarstvo je največja kulturna izumitev in najmočnejše sredstvo za izobraževanje ljudstva. Razredne skupine imajo svoje razredno časnikarstvo, ki brani izkoriščanje delavskih mas. Oficielni pedagogi stoji na strani buržoazije, hočejo vzgojiti značaje, ki so ugoden objekt izkoriščanja. Oficielni pedagogi pišejo o individualiteti in individualni vzgoji, a otroci se v šoli uklepajo v stare šolske tradicije. Pišejo o dušev-

doba našega stanu, katerega si se obkledala s srčno ljubeznijo.
Večna Ti pomlad!

† Leopold Korže.

Dne 22. oktobra t. l. smo spremili v Ljubljani k večnemu počitku blagega tovarisa Leopolda Korže, nadučitelja v Ribnici n. P. — Leon. Korže se je rodil v Maishbergu 1. 1859, in je postal učitelj leta 1879. Mesto pa da bi nastopil učiteljsko službo, so ga poklicali v vojak in šele konci leta se mu je posrečilo ostreiti se vojaške službe in s 1. januarjem 1. 1880. je postal učitelj v St. Ilju p. T. Leta 1883. je dobil učiteljsko službo v Ribnici n. P. in čez pol leta je postal tam vsled svoje dobre kvalifikacije kot namilajši prosilec nadučitelj. Čez 37 let je deloval tedaj na eni šoli, celih 37 let kot njen vodja.

Rainki je bil vzor učitelja. Malo, malo je tako vestnih učiteljev, kakor je bil on. V vsem je bil tako natančen, skoraj bi rekel že malenkosten, da ni napisati. Njegovo skrajno vestnost nam kaže najboljši to, da se je vključ temu, da je bil za kratek

LISTEK.

MILOŠ VERK:

† Zorka Artič-Sekirnikova.

Zadnji zvoki nagrobnice so se kakor jesenska mevla razgubili preko zidov, križev tja v gozd. plaval so liki pomočna tica čez Rogatec. Končan je bil obred. — mračilo se je, mevla nas je ovijala v svoi vedno loli rosti plašč, na vendar nismo šli vsak na svoj kraj obstati smo in strmeli. Pred nami za nami, na desno in levo so samevali križi in spomeniki, na aše oko jih ni videlo, zrl je le v jamo, v grob, v stransko in neusmiljeno žrelo, najgroznejše saj smo mu morali pravkar žrtvovati mlado bitie bitie polno upov in ljubezni. Potegnil sem z roko čez čelo v nadi, da sanjam, na iz gozda je odmevalo ntičje petje, krog mene na so bili ljudje resni in tožni: žalost na obliki žalost v očeh. Bila je torej mirzla in troka resnica, da smo postlali tiale v lovnati krevet večno posteljo naši Zorki! Res, naša Zorka, mlada in cvetoča, zatisnila je svoje mile oči, usahnula je rožic v

jesenskem mrazu, povabila je glavico in v zornih letih odpovala s trudnim korakom v ilovnato zemljo. Zorka, naša Zorka zakaj si zaprla svoje sanjave oči, zakaj so ušmala Tvoja očeljoča usteca? Ali ne vidiš svojega dragega, ki Ti je bil in naj bi bil ostal vodnik v življenju, da ga tare obun, da si želi za Teboj? Mar Te je užalil Tvoj dobri očka? Ne, ne! Tudi on, siv in resen naš tovariš strmi ob Tvoji iam, njegove resne, na dobrovolne oči se konajo danes v solzah. Ne, naš Šima je imel svojo Zorko rad in če bi mogel svojo bolest izraziti v solzah, tekla bi, o! tekla! Torej Marta, Milica in brata! Tudi ne! Dobro čutilo da je umrl blagodonec včas iz harmoničnega sneva družinskega življenja. Bridko plakata ob grobu sestric, brata, kličelo Te domov, a Ti si gluha? Pa nisi niti pomislila niti na mamico? Usekala si si rano v srce, ki ne bode celila, ki bode krvavela dan na dan, dokler Ti ne sledi. Pa vendar si šla! Ne, Zorka, ne očitamo Ti ničesar. Ljubila si svojega moža, ki Ti je bil družje še-le nekaj mesecev in kateri Ti je v zavesti dolžnost, vrenil smrtni boi oklepala si se s pravo ljubeznijo, svojih dragih v Gaberju. Le žal, usoda Ti je po-

delila za voliko lubezen prešibko naravo. S preveliko vneto si posvetila svoje moči narodu slovenskemu, žrtvovala si se vzgoji mladine. Tam pod Bočem v Kostivnici tam kjer nimajo smisla za šolo in vzgojo otrok tam si morala zastaviti svoje moči. Nisi mislila, nisi se bala, vendar Te je tudi v vovski kotlini našlo prokletstvo našega stanu — jetika. Dolgo si se bolevala z neusmiljeno razjedalko svojega mladelega življenja, slednjič Ti je otrnilo srce. Pustiti si morala skromno a lepo nřvico svojega delovanja komaj načeto, pustiti pretežko in nerodno kovani plug. Je li kovač dobro vedel, da so Tvoje roke šibke? Zamrlo je Tvoje dobro srce in v Tvoji glavici ni maščevalne misli. Pa ta grob, Tvoj grob! V sebi hrani nežno bitie, naravnost proti nebu na odpira svoje žrelo. Hoče nas li še več? — Njegov nemi glas vplie v nebo, kliče prokletstvo na glave onih ki se ne zavedajo, da je velik greh ualavati naiemnikom pretežka dela. Smilila si se nam, ko si hirala, oblokuje mo Te ko spavaš pred nami. Pa še v zadnjem hipu si lahko imela zavest, da je Tvoja smrt smrt mučenice, da bode in mora iz Tvoje in Tvojih vstnic grobov vzklti lenša